26. 2. 2004

ID: 23752

Náhrada za ztrátu na výdělku

Došlo-li ke ztrátě na výdělku po skončení pracovní neschopnosti (při uznání invalidity nebo částečné invalidity) až po skončení pracovního poměru u zaměstnavatele, který za škodu při nemoci z povolání odpovídá podle ustanovení § 190 odst.3 zák. práce, je pro posouzení nároku na náhradu za tuto ztrátu na výdělku významné také to, zda k rozvázání pracovního poměru došlo ....

Došlo-li ke ztrátě na výdělku po skončení pracovní neschopnosti (při uznání invalidity nebo částečné invalidity) až po skončení pracovního poměru u zaměstnavatele, který za škodu při nemoci z povolání odpovídá podle ustanovení § 190 odst.3 zák. práce, je pro posouzení nároku na náhradu za tuto ztrátu na výdělku významné také to, zda k rozvázání pracovního poměru došlo pro následky nemoci z povolání nebo zda jeho důvodem byla jiná skutečnost. Byla-li příčinou rozvázání pracovního poměru jiná skutečnost než nemoc z povolání, je třeba přihlédnout k tomu, že po rozvázání pracovního poměru nemá zaměstnavatel povinnost přidělovat poškozenému práci a že tedy zaměstnanec nadále nemůže dosahovat stejný výdělek jako před poškozením, i kdyby nemocí z povolání nebyl postižen.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 21 Cdo 1199/2002, ze dne 20.3.2003)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobkyně M. P., zastoupené advokátem, proti žalovaným 1) R. z. D. a.s. v likvidaci, zastoupené advokátkou, 2) R. z., státnímu podniku se sídlem v D., o odškodnění nemoci z povolání, vedené u Okresního soudu v Příbrami pod sp. zn. 8 C 168/2000, o dovolání žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Praze ze dne 16. dubna 2002 č.j. 23 Co 112/2002-238, tak, že rozsudek krajského soudu a rozsudek Okresního soudu v Příbrami ze dne 8. ledna 2002 č.j. 8 C 168/2000-215 se zrušují a věc se vrací Okresnímu soudu v Příbrami k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

Žalobkyně se (žalobou změněnou se souhlasem soudu prvního stupně) domáhala, aby jí žalovaní zaplatili na náhradě za ztrátu na výdělku po skončení pracovní neschopnosti za dobu od 1.8.1997 do 30.11.2001 částku 317.035,- Kč s příslušenstvím a aby jí z tohoto důvodu nadále platili částku 9.380,- Kč měsíčně. Žalobu zdůvodnila zejména tím, že za trvání pracovního poměru u "R. z. R." u ní byla v roce 1984 zjištěna nemoc z povolání (stenosující tendovaginitida flexoru palce z jednostranné zátěže), pro kterou jí byl přiznán ode dne 17.3.1989 částečný invalidní důchod. Pracovní poměr u "R. z. R." skončila dnem 25.6.1989 a od 11.9.1989 je zaměstnána jako uklízečka u "Č. d., s.o. divize dopravní cesty, o.z.". Zaměstnavatel jí poskytl náhradu za ztrátu na výdělku po dobu pracovní neschopnosti a náhradu za bolest. Přestože žalobkyně po skončení pracovního poměru byla nucena vykonávat méně placenou práci, nárok na náhradu za ztrátu na výdělku po skončení pracovní neschopnosti "z důvodu neznalosti příslušných předpisů" neuplatnila až do doby, kdy jí byl dne 16.12.1999 odejmut částečný invalidní důchod. Oba žalovaní jí odmítli náhradu, kterou požaduje z důvodu promlčení jen za dobu od roku 1997, poskytnout.

Okresní soud v Příbrami rozsudkem ze dne 8.1.2002 č.j. 8 C 168/2000-215 žalobu zamítl a rozhodl, že žalovaným se nepřiznává náhrada nákladů řízení. Při svém rozhodování vycházel ze zjištění, že žalobkyně onemocněla v době, kdy byla zaměstnána jako šička rukavic v R. z., státní podnik D., závod 05 R., nemocí z povolání, která byla hlášena dne 17.3.1989 a kterou trpí i v současné době. Pracovní poměr u R. z. rozvázala dohodou z důvodu péče o dítě a od 11.9.1989 pracuje u jiného zaměstnavatele jako uklízečka. Soud prvního stupně dovodil, že žalobkyně neprokázala, že by jí "v souvislosti s nemocí z povolání vznikla nějaká škoda na výdělku"; "jiná situace" by nastala tehdy, kdyby po rozvázání pracovního poměru měla možnost vykonávat práci, na kterou nemohla být přijata pro nemoc z povolání a při které by dosahovala vyššího výdělku, avšak žalobkyně "nic takového netvrdila a ani neprokazovala". Odpovědnost "za nemoc z povolání" přešla podle názoru soudu prvního stupně z původního zaměstnavatele žalobkyně ve smyslu ustanovení § 15 zákona č. 92/1991 Sb. na žalovanou 1).

K odvolání žalobkyně Krajský soud v Praze rozsudkem ze dne 16.4.2002 č.j. 23 Co 112/2002-238 rozsudek soudu prvního stupně potvrdil a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů odvolacího řízení. Odvolací soud vycházel ze zjištění, že žalobkyně rozvázala pracovní poměr u R. z. dohodou ke dni 25.6.1989 z důvodu "péče o malé dítě" a že - jak sama uvedla před soudem - nemohla z důvodu péče o dítě dojíždět do zaměstnání vzdáleného asi 16 až 17 km od jejího bydliště (dojíždění do zaměstnání bylo komplikované a "dítě neměl kdo hlídat"). I když žalobkyně současně uváděla, že dosavadní práci šičky rukavic nemohla vykonávat "pro obtíže s rukou", nevznikl jí podle názoru odvolacího soudu nárok na náhradu za ztrátu na výdělku po skončení pracovní neschopnosti, neboť ke skončení pracovního poměru u R. z. dohodou došlo z jiného důvodu, než proto, že by nemohla vykonávat dosavadní práci pro následky nemoci z povolání, a k poklesu na výdělku by došlo, i kdyby nemocí z povolání netrpěla. Žalobkyně sice v době rozvázání pracovního poměru trpěla nemocí z povolání a tato nemoc byla také hlášena, avšak "pokud by sama nechtěla změnit zaměstnání blíže svému trvalému bydlišti, bylo povinností zaměstnavatele převést ji na jinou, pro ni vhodnou práci, popřípadě s ní z tohoto důvodu rozvázat pracovní poměr". Odvolací soud dále poukázal na to, že žalobkyni byl od 17.3.1989 přiznán částečný invalidní důchod, a "je otázka, zda vůbec došlo k poklesu jejího výdělku, který dosahovala jako šička, když k výdělku, kterého dosahovala jako uklízečka u Č. d. je třeba připočíst i částečný invalidní důchod". K "poklesu na výdělku" došlo u žalobkyně poté, co jí byl od 16.1.2000 odejmut částečný invalidní důchod. Protože pracovněprávní předpisy neumožňují, aby k průměrnému výdělku byl připočítáván částečný invalidní důchod a aby byl postižený zaměstnanec "odškodňován do celkového příjmu, sestávajícího ze součtu průměrného výdělku a částečného invalidního důchodu", vznikla by žalobkyni ztráta na výdělku, kdyby se snížil pro následky nemoci z povolání její výdělek, kterého dosahuje jako uklízečka; nic takového však žalobkyně netvrdila a ani nebylo v řízení prokázáno. Odvolací soud proto dospěl ke shodnému závěru jako soud prvního stupně, že žalobkyni požadované odškodnění nenáleží.

Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu podala žalobkyně dovolání. Namítá, že důvody skončení pracovního poměru u R. z. ke dni 25.6.1989 mohou být "relevantní jen v případech, které korespondují se zákonnými podmínkami zproštění odpovědnosti zaměstnavatele za škodu", a že proto nemůže být správný názor odvolacího soudu, podle kterého nárok na náhradu za ztrátu na výdělku po skončení pracovní neschopnosti nevznikl jen proto, že ke skončení pracovního poměru došlo z jiného důvodu než pro následky nemoci z povolání. Důvodem, pro který žalobkyně rozvázala pracovní poměr, nebyla "pouze péče o dítě" a způsob, jakým byl se žalobkyní ukončen pracovní poměr, "svědčí o snaze žalovaného vyhnout se odpovědnosti za škodu, která žalobkyni vznikla z důvodu nemoci z povolání". Žalobkyně nemohla vykonávat práci pro následky nemoci z povolání a je dána příčinná souvislost mezi vznikem škody a nemocí z povolání, neboť z důvodu nemoci z povolání "musela přijmout práci méně kvalifikovanou". Přípustnost dovolání žalobkyně dovozuje z ustanovení

§ 237 odst.1 písm.c) o.s.ř. a navrhuje, aby dovolací soud rozsudky soudů obou stupňů zrušil a aby věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací (§ 10a o.s.ř.) po zjištění, že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o.s.ř., se nejprve zabýval otázkou přípustnosti dovolání.

Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o.s.ř.).

Podmínky přípustnosti dovolání proti rozsudku odvolacího soudu jsou obsaženy v ustanovení § 237 o.s.ř.

Dovolání je přípustné proti rozsudku odvolacího soudu, jímž bylo změněno rozhodnutí soudu prvního stupně ve věci samé [§ 237 odst.1 písm.a) o.s.ř.] nebo jímž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, kterým soud prvního stupně rozhodl ve věci samé jinak než v dřívějším rozsudku (usnesení) proto, že byl vázán právním názorem odvolacího soudu, který dřívější rozhodnutí zrušil [§ 237 odst.1 písm.b) o.s.ř.], anebo jímž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, jestliže dovolání není přípustné podle ustanovení § 237 odst.1 písm.b) o.s.ř. a dovolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam [§ 237 odst.1 písm.c) o.s.ř.]; to neplatí ve věcech, v nichž dovoláním dotčeným výrokem bylo rozhodnuto o peněžitém plnění nepřevyšujícím 20.000,- Kč a v obchodních věcech 50.000,- Kč, přičemž se nepřihlíží k příslušenství pohledávky [§ 237 odst.2 písm.a) o.s.ř.], a ve věcech upravených zákonem o rodině, ledaže jde o rozsudek o omezení nebo zbavení rodičovské zodpovědnosti nebo pozastavení jejího výkonu, o určení (popření) rodičovství nebo o nezrušitelné osvojení [§ 237 odst.2 písm.b) o.s.ř.].

Rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam ve smyslu ustanovení § 237 odst.1 písm.c) o.s.ř. zejména tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo která je odvolacími soudy nebo dovolacím soudem rozhodována rozdílně, nebo řeší-li právní otázku v rozporu s hmotným právem [§ 237 odst.3 o.s.ř.].

Žalobkyně dovoláním napadá rozsudek odvolacího soudu, jímž byl potvrzen rozsudek soudu prvního stupně ve věci samé. Podle ustanovení § 237 odst.1 písm.b) o.s.ř. dovolání není přípustné, a to již proto, že ve věci nebylo soudem prvního stupně vydáno rozhodnutí ve věci samé, které by bylo odvolacím soudem zrušeno. Dovolání žalobkyně proti rozsudku odvolacího soudu tedy může být přípustné jen při splnění předpokladů uvedených v ustanovení § 237 odst.1 písm.c) o.s.ř.

Přípustnost dovolání podle ustanovení § 237 odst.1 písm.c) o.s.ř. není založena již tím, že dovolatel tvrdí, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu má ve věci samé po právní stránce zásadní význam. Přípustnost dovolání nastává tehdy, jestliže dovolací soud za použití hledisek, příkladmo uvedených v ustanovení § 237 odst.3 o.s.ř., dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu ve věci samé po právní stránce zásadní význam skutečně má.

V projednávané věci odvolací soud mimo jiné řešil právní otázku, zda je dána příčinná souvislost mezi ztrátou na výdělku po skončení pracovní neschopnosti (při uznání částečné invalidity) a nemocí z povolání, kterou žalobkyně onemocněla za trvání pracovního poměru u zaměstnavatele, jež odpovídá za škodu vzniklou jí následkem této nemoci, a která v této době byla hlášena, a to za situace, kdy uzavřela se svým zaměstnavatelem dohodu o rozvázání pracovního poměru z důvodu péče o dítě a kdy pro následky nemoci z povolání nebyla způsobilá vykonávat stejnou práci jako před onemocněním. Uvedenou právní otázku zčásti vyřešil odlišným způsobem, než jak je rozhodována podle ustálené judikatury dovolacího soudu, a v některých aspektech dosud nebyla v rozhodování dovolacího soudu vyřešena. Vzhledem k tomu, že její posouzení bylo pro rozhodnutí projednávané věci významné (určující), představuje napadený rozsudek odvolacího soudu rozhodnutí, které má ve věci samé po právní stránce zásadní význam. Dovolací soud proto dospěl k závěru, že dovolání proti rozsudku odvolacího soudu je přípustné podle ustanovení § 237 odst.1 písm.c) o.s.ř.

Po přezkoumání rozsudku odvolacího soudu ve smyslu ustanovení § 242 o.s.ř., které provedl bez jednání (§ 243a odst. 1 věta první o.s.ř.), Nejvyšší soud ČR dospěl k závěru, že dovolání je opodstatněné.

Vzhledem k tomu, že nárok na náhradu za ztrátu na výdělku po skončení pracovní neschopnosti měl vzniknout (podle tvrzení žalobkyně) v roce 1989 (nejpozději dnem 11.9.1989, kdy po zjištění nemoci z povolání začala pracovat u jiného zaměstnavatele jako uklízečka), je třeba věc i v současné době posuzovat podle v té době platných právních předpisů, a to zejména zákona č. 65/1965 Sb. ve znění zákonů č. 88/1968 Sb., č. 153/1969 Sb., č. 100/1970 Sb., č. 20/1975 Sb., č. 72/1982 Sb., č. 111/1984 Sb., č. 22/1985 Sb., č 52/1987 Sb., č. 98/1987 Sb. a č. 188/1988 Sb., tedy podle zákoníku práce ve znění účinném do 31.1.1991 (dále jen "zák. práce").

Předpoklady odpovědnosti organizace (dále "zaměstnavatele") vůči pracovníku (dále "zaměstnanci") za škodu při nemoci z povolání jsou podle ustanovení § 190 odst. 3 zák. práce nemoc z povolání (nemocemi z povolání jsou nemoci uvedené v právních předpisech o sociálním zabezpečení, jestliže vznikly za podmínek tam uvedených), vznik škody a příčinná souvislost mezi nemocí z povolání a vznikem škody. V řízení o odškodnění nemoci z povolání má žalobce (poškozený zaměstnanec) procesní povinnost tvrdit [srov. § 101 odst. 1 písm.a) o.s.ř.] a posléze i prokázat [srov. § 101 odst.1 písm.b) a 120 odst. 1 o.s.ř.] všechny uvedené předpoklady potřebné pro vznik odpovědnosti za škodu.

Škoda, která vzniká následkem nemoci z povolání, spočívá též ve ztrátě na výdělku po skončení pracovní neschopnosti (při uznání invalidity nebo částečné invalidity). Ke ztrátě na výdělku dochází proto, že pracovní schopnost zaměstnance byla následkem nemoci z povolání snížena (omezena) nebo zanikla, a účelem náhrady za ztrátu na tomto výdělku je poskytnout přiměřené odškodnění zaměstnanci, který není schopen pro své zdravotní postižení způsobené nemocí z povolání dosahovat takový výdělek, jaký měl před poškozením. Škoda spočívající ve ztrátě na výdělku je majetkovou újmou, která se stanoví ve výši rozdílu (po uplynutí doby 12 po sobě následujících měsíců od vzniku nároku limitovaného způsobem uvedeným v ustanovení § 195 odst.2 zák. práce) mezi výdělkem zaměstnance před vznikem škody a výdělkem po poškození, k němuž je třeba připočítat případný invalidní nebo částečný invalidní důchod poskytovaný z téhož důvodu, přičemž se nepřihlíží ke zvýšení invalidního důchodu pro bezmocnost, ke snížení tohoto důchodu podle právních předpisů o sociálním zabezpečení, ke zvýšení přiznaných důchodů podle těchto předpisů, ani k výdělku zaměstnance, kterého dosáhl zvýšeným pracovním úsilím; tímto způsobem jsou vyjádřeny snížení

(omezení) nebo ztráta pracovní způsobilosti poškozeného a jeho neschopnost dosahovat pro následky nemoci z povolání stejný výdělek jako před poškozením.

O vztah příčinné souvislosti mezi ztrátou na výdělku po skončení pracovní neschopnosti (při uznání invalidity nebo částečné invalidity) a nemocí z povolání se jedná tehdy, vznikla-li tato škoda (došlo-li k poklesu nebo úplné ztrátě výdělku) následkem nemoci z povolání (tj. bez nemoci z povolání by ztráta na výdělku nevznikla tak, jak vznikla). Nárok na náhradu za ztrátu na výdělku vzniká dnem, kdy došlo k poklesu (ztrátě) výdělku. Pro výpočet náhrady za ztrátu na výdělku po skončení pracovní neschopnosti (při uznání invalidity nebo částečné invalidity) není rozhodující průměrný výdělek před zjištěním nemoci z povolání, ale průměrný výdělek poškozeného před vznikem škody (srov. 195 odst.1 zák. práce).

Ke ztrátě na výdělku po skončení pracovní neschopnosti (při uznání invalidity nebo částečné invalidity) nemusí vždy dojít již za trvání pracovního poměru u zaměstnavatele, který zaměstnanci odpovídá za škodu vzniklou následkem nemoci z povolání. Došlo-li u zaměstnance ke ztrátě na výdělku po skončení pracovní neschopnosti (při uznání invalidity nebo částečné invalidity) až v době po rozvázání tohoto pracovního poměru, je zaměstnavatel povinen mu tuto škodu nahradit, jestliže byly splněny předpoklady vzniku odpovědnosti za škodu při nemocech z povolání podle ustanovení § 190 odst.3 zák. práce.

V případě, že ke ztrátě na výdělku po skončení pracovní neschopnosti (při uznání invalidity nebo částečné invalidity) došlo až po skončení pracovního poměru u zaměstnavatele, který za škodu při nemoci z povolání odpovídá podle ustanovení § 190 odst.3 zák. práce, je pro posouzení nároku na náhradu za tuto ztrátu na výdělku významné také to, zda k rozvázání pracovního poměru došlo pro následky nemoci z povolání nebo zda jeho důvodem byla jiná skutečnost. Byla-li příčinou rozvázání pracovního poměru jiná skutečnost než nemoc z povolání, je třeba přihlédnout k tomu, že po rozvázání pracovního poměru nemá zaměstnavatel povinnost přidělovat poškozenému práci a že tedy zaměstnanec nadále nemůže dosahovat stejný výdělek jako před poškozením (pobíraný u bývalého zaměstnavatele), i kdyby nemocí z povolání nebyl postižen. Jestliže tedy ztráta na výdělku nevznikla následkem nepříznivého zdravotního stavu způsobeného nemocí z povolání, ale proto, že na základě jiné skutečnosti zaměstnanec nemohl u (bývalého) zaměstnavatele dále pracovat, není mezi ztrátou na výdělku, který zaměstnanec dosahoval u (bývalého) zaměstnavatele, a nemocí z povolání vztah příčinné souvislosti; na odškodnění této ztráty na výdělku zaměstnanec nemůže mít nárok. Nárok na náhradu za ztrátu na výdělku po skončení pracovní neschopnosti (při uznání invalidity nebo částečné invalidity) za této situace může poškozenému (bývalému) zaměstnanci vzniknout (z hlediska příčinné souvislosti) jen tehdy, kdyby nebyl pro následky nemoci z povolání schopen konat stejnou práci (práci stejného druhu), kterou konal u (bývalého) zaměstnavatele před zjištěním nemoci z povolání, a kdyby byl pro následky nemoci z povolání uznán invalidním nebo částečně invalidním anebo kdyby byl schopen konat jinou, méně placenou práci.

Východiskem pro výpočet náhrady za ztrátu na výdělku po skončení pracovní neschopnosti (při uznání invalidity nebo částečné invalidity) není - jak uvedeno výše - průměrný výdělek před zjištěním nemoci z povolání, ale průměrný výdělek poškozeného před vznikem škody. Vznikl-li nárok na náhradu za tuto ztrátu na výdělku až po skončení pracovního poměru poškozeného zaměstnance u zaměstnavatele, který mu za škodu odpovídá podle ustanovení § 190 odst.3 zák. práce, a nemohou-li být - jak vyplývá z výše uvedeného - při stanovení průměrného výdělku před vznikem škody brány v úvahu příjmy, které poškozený pobíral od bývalého zaměstnavatele, je třeba přihlédnout k tomu, že

zaměstnanec (neodchází-li současně do starobního důchodu nebo do předčasného starobního důchodu, kdy mu nárok na náhradu za ztrátu na výdělku podle ustanovení § 195 zák. práce nenáleží - srov. rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 6.9.1995 sp. zn. 6 Cdo 127/94, uveřejněný pod č. 35 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, roč. 1996) svou pracovní způsobilost - kdyby nebyla následkem nemoci z povolání snížena (omezena) nebo nezanikla - využil nebo byl schopen využít k dosažení výdělku u jiného zaměstnavatele. V příčinné souvislosti s nemocí z povolání je proto v tomto případě taková ztráta na výdělku, která vychází z průměrného výdělku, jehož by poškozený zaměstnanec prokazatelně dosáhl u jiného zaměstnavatele za práci, kterou by pro něj vykonal, kdyby k poškození na zdraví způsobenému nemocí z povolání nedošlo (srov. též právní názor týkající se obdobné věci vyjádřený v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 8.4.1999 sp. zn. 21 Cdo 350/98, uveřejněném pod č. 132 v časopise Soudní judikatura, roč. 1999, a v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 10.12.2002 sp. zn. 21 Cdo 1185/2002).

Z hlediska skutkového stavu bylo v projednávané věci zjištěno (správnost zjištění soudů v tomto směru dovolatelka nezpochybňuje), že žalobkyně jako zaměstnankyně R. z., státního podniku D. onemocněla při výkonu práce šičky rukavic v druhé polovině roku 1983 nemocí z povolání (stenosující tendovaginitidou flexoru palce z dlouhodobého, nadměrného a jednostranného zatížení), ohlášenou jejímu zaměstnavateli dne 17.3.1989 se sdělením "přeřadit na jiné pracoviště". Žalobkyně nastoupila [podle potvrzení žalované 1)] dne 22.12.1986 mateřskou dovolenou a dne 26.1.1987 další mateřskou dovolenou. Dne 17.4.1989 byl vyhotoven Klinikou nemocí z povolání Fakultní nemocnice v P. posudek o výši bolestného a ztížení společenského uplatnění žalobkyně a dne 23.6.1989 žalobkyně poprvé požádala o přiznání částečného invalidního důchodu z důvodu nemoci z povolání. Dne 24.6.1989 žalobkyně - aniž by po skončení další mateřské dovolené nastoupila do práce - uzavřela s R. z., státním podnikem D. dohodu o rozvázání pracovního poměru ke dni 25.6.1989; jako důvod rozvázání pracovního poměru je v dohodě uvedena "péče o malé dítě". Od 11.9.1989 žalobkyně pracuje jako uklízečka u Č. d., s.o. Rozhodnutím býv. Úřadu důchodového zabezpečení ze dne 14.2.1990 byl žalobkyni přiznán s účinností od 17.3.1989 pro následky nemoci z povolání částečný invalidní důchod, který ji byl rozhodnutím České správy sociálního zabezpečení ze dne 27.12.1999 s účinností od 16.1.2000 odejmut s odůvodněním, že již není ve smyslu ustanovení § 44 zákona č. 155/1995 Sb. částečně invalidní.

Vzhledem k tomu, že ke ztrátě na výdělku po skončení pracovní neschopnosti (při uznání částečné invalidity) u žalobkyně došlo (mohlo dojít) až po skončení pracovního poměru u R. z., státního podniku D., je za tohoto stavu pro rozhodnutí ve věci - jak správně dovodil odvolací soud - v první řadě významné, zda k rozvázání pracovního poměru došlo pro následky nemoci z povolání nebo zda jeho důvodem byla jiná skutečnost, tedy zda pokles výdělku způsobila (mohla způsobit, jestliže skutečně nastal) nemoc z povolání nebo jiná skutečnost.

Při zkoumání toho, co bylo (mohlo být) příčinou ztráty na výdělku, odvolací soud vycházel - jak je zřejmé z odůvodnění napadeného rozsudku - z právního názoru, že určujícím je v tomto směru bez dalšího důvod rozvázání pracovního poměru, uvedený v dohodě ze dne 24.6.1989. S tímto názorem nelze souhlasit.

Nesmí-li zaměstnanec konat dále dosavadní práci pro onemocnění nemocí z povolání, je zaměstnavatel povinen převést zaměstnance na jinou práci [srov. § 37 odst.1 písm.a) zák. práce], popřípadě s ním - nemá-li pro něj jinou vhodnou práci nebo není-li zaměstnanec ochoten přejít na jinou pro něho vhodnou práci anebo není-li ochoten podrobit se předchozí průpravě pro tuto práci -

rozvázat pracovní poměr výpovědí podle ustanovení § 46 odst.1 písm.d) zák. práce. Vznikla-li zaměstnavateli povinnost postupovat podle ustanovení § 37 odst.1 písm.a) nebo podle § 46 odst.1 písm.d) zák. práce, není stejné převedení na jinou práci (rozvázání pracovního poměru) z jiného důvodu možné. Bylo by totiž proti smyslu právní úpravy (spočívajícím v prevenci vzniku profesionálních onemocnění, jejich odškodňování a případného dalšího pracovního uplatnění postiženého zaměstnance), aby zaměstnanec byl vyřazen z dosud vykonávané práce z jiných důvodů, ačkoliv ji nemůže konat pro onemocnění nemocí z povolání. Jestliže tedy bylo lékařským posudkem nebo rozhodnutím orgánu státní zdravotní správy nebo sociálního zabezpečení stanoveno, že zaměstnanec nesmí konat dosavadní práci pro onemocnění nemocí z povolání, je třeba dovodit, že jiné skutečnosti poté již nejsou způsobilým důvodem k převedení na jinou práci nebo k rozvázání pracovního poměru. I kdyby právní úkon směřující k převedení zaměstnance na jinou práci (k rozvázání pracovního poměru) byl odůvodněn jinými skutečnostmi, je za této situace zřejmé, že skutečným důvodem převedení na jinou práci (rozvázání pracovního poměru) byla jeho zdravotní nezpůsobilost vykonávat dále dosavadní práci. V takovémto případě by pak nebylo možné při zkoumání příčin poklesu na výdělku zaměstnance vycházet z použitého důvodu převedení na jinou práci (rozvázání pracovního poměru), ale z důvodu skutečného, tak jak vyplývá z příslušného lékařského posudku (rozhodnutí orgánu státní zdravotní správy nebo sociálního zabezpečení); k důvodu právního úkonu, který byl použit v rozporu s právními předpisy, popřípadě který v rozporu se skutečností účastníci simulují, není možné při odškodňování nemoci z povolání přihlížet.

Dovolací soud z uvedených důvodů dospěl k závěru, že, bylo-li lékařským posudkem nebo rozhodnutím orgánu státní zdravotní správy nebo sociálního zabezpečení stanoveno, že zaměstnanec nesmí konat dosavadní práci pro onemocnění nemocí z povolání, a vznikla-li proto zaměstnavateli povinnost převést zaměstnance na jinou práci [§ 37 odst.1 písm.a) zák. práce], popřípadě s ním - nemá-li pro něj jinou vhodnou práci nebo není-li zaměstnanec ochoten přejít na jinou pro něho vhodnou práci anebo není-li ochoten podrobit se předchozí průpravě pro tuto práci - rozvázat pracovní poměr výpovědí podle ustanovení § 46 odst.1 písm.d) zák. práce, soud při zkoumání příčin ztráty na výdělku zaměstnance vychází z tohoto posudku (rozhodnutí), i když převedení zaměstnance na jinou práci nebo rozvázání pracovního poměru bylo odůvodněno jinými skutečnostmi (skutečnostmi, které nemají původ v nemoci z povolání).

V posuzovaném případě se odvolací soud - veden nesprávným právním názorem - nezabýval tím, zda žalobkyně nepozbyla (ještě dříve, než dne 24.6.1989 uzavřela dohodu o rozvázání pracovního poměru) v důsledku zjištěné nemoci z povolání, ohlášené jejímu zaměstnavateli dne 17.3.1989, schopnost vykonávat dosavadní práci (práci šičky rukavic). Kdyby bylo lékařským posudkem nebo rozhodnutím orgánu státní zdravotní správy nebo sociálního zabezpečení stanoveno, že žalobkyně nesmí konat dosavadní práci pro onemocnění nemocí z povolání ještě dříve, než byla uzavřena dohoda o rozvázání pracovního poměru, nebylo by možné v dohodě uvedený důvod ("péče o malé dítě") považovat za skutečný důvod pro rozvázání pracovního poměru. Závěr odvolacího soudu, podle kterého ke skončení pracovního poměru žalobkyně u R. z., státního podniku D., došlo z jiného důvodu než proto, že by nemohla vykonávat dosavadní práci pro následky nemoci z povolání, proto zatím nemůže obstát.

I kdyby opravdu došlo k rozvázání pracovního poměru z jiného důvodu než pro onemocnění nemocí z povolání, neznamená to - jak vyplývá z výše uvedeného - bez dalšího, že žalobkyni nemohla vzniknout v důsledku nemoci z povolání škoda, spočívající ve ztrátě na výdělku po skončení pracovní neschopnosti.

V případě, že žalobkyně nebyla pro následky nemoci z povolání schopna konat stejnou práci (práci stejného druhu), kterou konala u R. z., státního podniku D. před zjištěním nemoci z povolání, a že po zjištění nemoci z povolání byla v důsledku nemoci z povolání schopna konat jen jinou, méně placenou práci (jak tomu nasvědčuje skutečnost, že jí byl rozhodnutím ze dne 14.2.1990 přiznán částečný invalidní důchod), je majetková újma tím vznikající nepochybně škodou, vyvolanou nemocí z povolání. Východiskem pro výpočet náhrady za ztrátu na výdělku v takovém případě však nemůže být - jak plyne z výše uvedeného - průměrný výdělek žalobkyně, stanovený podle příjmů, které pobírala od R. z., státního podniku D., ale průměrný výdělek před vznikem škody, tj. průměrný výdělek, který by prokazatelně dosáhla u jiného (či stejného) zaměstnavatele za práci, kterou by pro něj vykonala, kdyby k nemoci z povolání (k poškození na zdraví nemocí způsobeného) nedošlo.

Odvolací soud se věcí z tohoto hlediska nezabýval. Jeho právní posouzení věci tedy bylo neúplné a nemůže proto být správný jeho závěr, že žalobkyni nenáleží požadované odškodnění.

Chybný (neúplný) právní názor pak byl příčinou toho, že žalobkyně, která má ve věci břemeno tvrzení a důkazní břemeno, nebyla soudem prvního stupně ve smyslu ustanovení § 118a odst.1 a 3 o.s.ř. poučena o své povinnosti tvrdit všechny (z hlediska správného právního posouzení věci) rozhodné skutečnosti a navrhnout k jejich prokázání důkazy a že odvolací soud k tomu soud prvního stupně postupem podle ustanovení § 221 o.s.ř. nevedl.

Z uvedeného vyplývá, že rozsudek odvolacího soudu není správný; Nejvyšší soud České republiky jej proto zrušil (§ 243b odst. 2 část věty za středníkem o.s.ř.). Protože důvody, pro které byl zrušen rozsudek odvolacího soudu, platí i na rozsudek soudu prvního stupně, zrušil Nejvyšší soud České republiky i toto rozhodnutí a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243b odst. 3 věta druhá o.s.ř.).

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- Pracovní smlouva
- Bezpečnost a ochrana zdraví při práci
- Konzumace alkoholu na pracovišti (exkluzivně pro předplatitele)
- Překvapivé skutkové posouzení
- Pracovněprávní vztahy (exkluzivně pro předplatitele)
- Náhrada za ztrátu na výdělku (exkluzivně pro předplatitele)
- Pracovní poměr (exkluzivně pro předplatitele)
- Mzda (exkluzivně pro předplatitele)
- Plat
- Služební poměr
- Zásada rovného zacházení